

י"ד כסלו – קובץ תוכן למורה

מסומנים באדום – קטעים רלוונטים לקריאה לתלמידים

בואו בקשרי השדוכין

בשנת תרפ"ג נפגש הרבי לראשונה עם הרבי הקודם, רבי יוסף-יצחק שניאורסון. באותו מעמד בחר בו הרבי הקודם כחתן לבתו האמצעית, מרת חיה-מושקא, כפי שהציע אביו, הרבי הרש"ב, שנים קודם לכן. בין הרבי לחותנו המיועד, התפתח קשר עצמי ופנימי, שביטוי קטן ונדיר שלו, התגלה לנו ב'רשימת היומין' שהותיר הרבי במהלך השנים הבאות סייע הרבי לפעילות המחתרתית של הרבי הריי"צ, להפצת היהדות ברוסיה.

היציאה מרוסיה

בשנת תרפ"ח יצא הרבי יחד עם חותנו המיועד מרוסיה, לריגה שבלטביה, עקב גירושו של הרבי הריי"צ מרוסיה ב'עונן' הפצת היהדות. מסופר כי בעת הכנת מסמכי ההגירה שאל הפקיד את הרבי הריי"צ האם הוא מוכרח לקחת עמו את החתן המיועד.. השיב לו הריי"צ כי "חתן כזה אין להשיג"..

אגרות קודש

משנה זו ואילך החל הרבי בכתיבת מכתבים בנושאים שונים ומגוונים, בעניינים תורניים והלכתיים, עסקנות הכלל ועצות פרטיות. רבבות מכתבים אלו, הולכים ונדפסים בסדרה 'אגרות קודש' המונה בינתיים כשלושים כרכים, המקיפים את אגרות הרבי עד שנת תשל"ה.

החתונה הגדולה בוורשה

בחודש כסלו תרפ"ט נערכה בוורשה בירת פולין חתונתו של הרבי עם הרבנית חיה-מושקא, בתו של הרבי הריי"צ. מאבקו ההרואי של הריי"צ למען יהדות רוסיה, זכה לפרסום ברחבי תבל ולהערכה רבה בכל החוגים. הערכה זו התבטאה בבואם לחתונה של אדמו"ריים רבים, רבנים ומנהיגים יהודיים מכל הזרמים. בחתונה השתתפו אורחים מכל גווני הקשת הדתית, שבאו גם הם כדי 'לתת כבוד' לרבי הריי"צ בעת חתונת בתו.

שמחה ממרחקים

הרבי והרבנית היו 'מיוחסים' משני הצדדים למתנגדי השלטון הקומוניסטי. ביום חתונתם, נערכה חגיגה נוספת במרחק של מאות קילומטרים, מאחורי מסך-הברזל. היתה זו חגיגתם של הורי החתן, שנמנעה מהם האפשרות להשתתף בשמחת הכלולות של בנם-בכורם עקב העובדה שאיש לא היה יכול לצאת מרוסיה באותם ימים. ביומנה, מתארת אמו של הרבי, הרבנית חנה,

את החגיגה שלהם במקום גלותם כ"שמחה ביותר" - וזאת על-אף חסרונם הפיזי של החתן והכלה.

מאוחר יותר, בשנת תרצ"ט, נאסר אביו של הרבי, רבי לוי יצחק, עונה ונשפט ולבסוף נגזר עליו להישלח לגלות בקזחסטן, בה נפטר בתש"ד ממחלה וסבל.

יומן החתונה

קטעים מתוך יומנו של הרב החסיד אליהו חיים אלטהויז ע"ה, שהיה השדכן של הרבי וזכה ללוותו ביום חופתו:

יום החופה – בהקשר לנושא שבוע החסידות: 'עבודת התפילה'

ביום ג' יום החופה בוקר קודם תפלת שחרית נסענו למקוה, אחר תפילת שחרית הוא לומד... ויהי בעלות המנחה ויעמוד החתן שליט"א להתפלל מנחה האחרונה קודם החופה, ולהתוודות לפני היודע רזי עולם, וידוי הארוך, ברוב כוונה ושפיכת הנפש בקול דממה דקה...

ואמרתי אני ללבי, לשבח ולהודות להשם יתברך על מה שעניי רואות, ודי לי העבר וההווה, ולפני הלא עומד לנגדי מענדיל בן לויק הידוע ומפורסם לכל שנולד ונתחנך בטהרה וקדושה ויראת ה' עליו כל היום. וכהיום הזה הלא רק יראת ה' היא אוצרו, פשפשתי במעשיו בבית ובחוץ, ותודה לא-ל כי לא מצאתי בו שום כתם וסדק, שלם הוא בנפשו רוחו ונשמתו, תלמודו בידו בצירוף מעשה אבותיו היראים.

ובאמת לאמיתו, הלא בחוש אני רואה עלם יקר הערך, למדן מופלג, ירא אלקים באמת, חגור באבנט משי, יושב בתענית, לומד כל היום "ראשית חכמה", טבילתו ותפלתו בכוונה אמיתית לשם שמים... ומה לי עוד?...

ויהי ככלותו להתפלל, ויסב פניו מהקיר אלי. התבוננתי בו והסתכלתי בפניו הלבן כסיד ועל גופו החלש מהתענית ורוב העבודה כל היום, מאד נכמרו רחמי עליו, שאלתיו ובקשתי להניח ולהנפש מעט, אך הוא לא ענה לי כלום. כי כל היום לא דיבר אתי דברי חול אף מלה אחת, וחשבתי אולי נצטוה על זה, ויפתח את ה"ראשית חכמה" ללמוד.

הקבלת-פנים

עד אשר נקראתי אל הטעלעפון ושאלו ממני אם מוכן הוא החתן להקבלת-פנים, ועניתי "כן" ומסרתי לו השאלה, וכי ההכרח אשר יכין את עצמו בלבושיו המוכנים להחופה ובטח במהרה יבאו ליקח אותו להשיבה תומכי תמימים אשר שם יהיה הקבלת פנים.

וכן היה. הוא הכין את עצמו במלבושי כבוד והדר, ומה מאד שמחתי בראותי עליו קפאטע (בגד עליון - סרטוק) של משי, ואבנט חגור עליו, כיאה לבנו של רבינו שליט"א. לשמחתי אין קץ...

בערך שעה ששית נפתחה הדלת מהחדר ונכנסו שנים, האחד הוא חתנא דבי נשיאה הרב שמריהו גוראריה שליט"א, והשני דודו של רבינו שליט"א הרב משה שי' הארינשטיין (חתן אדמו"ר מהר"ש), הם באו ליקח את החתן להישיבה.

מהם נודעתי אשר לא רק החתן והכלה מתענים ביום החופה אך גם רבינו הקדוש שליט"א והרבנית שליט"א ובנותיו שי' .

נכנסנו ברוב פאר והדר לאולם הישיבה אשר כבר היה מלא אנשים מפה אל פה, עוד הרבה יותר מאתמול, אדמו"רים, רבנים גאונים מפורסמי עולם, כל חשובי וטובי עיר תהלה ווארשא קארעספאנדעטיין (כתבי-עתונות) מכל מכתבי-העת - "הצפירה", "מאמענט", "היינט" "עקספרעס", ועוד ועוד. יושבי ראש דאגודת הרבנים בפולין אגודת הרבנים דווראשא באי-כח מדזשוינט (ארגון הג'וינט), בית היתומים, ומאנשטאלטין (מוסדות) כאלה, הכל עמדו ממקומם לכבוד החתן עד אשר ישב על כסאו המוכנה לפניו בין מקומו של רבינו שליט"א וחותנו של רבינו שליט"א (רבי אברהם שניאורסון, אביה של הרבנית נחמה דינה ע"ה).

דומיה ארוכה שררה בכל הבית הגדול הזה, ופתאום נשתנו פניו של כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א, אזיל סומקא ואתי חיוורא (פניו החווריו), וממש דומה למלאך ה' צבאות, מעיניו הטהורות מפיקות ונוצצות ניצוצי אור זכים וצחים ככוכבי בוקר, וד' נתן את פחדו על כל רוב הנאספים, ופחדו ורגזו איש אל רעהו, כי נפלה חרדה על כל העם, אשר אין לתאר.

ויפתח ה' בחכמה את שפתיו ויאמר בזה הלשון (בתרגום חופשי): "ידוע ומפורסם אשר בעת שמחת נשואין באות נשמות האבות מן עולם האמת. עד שלש דורות לאחר זהו בכל ישראל, ויש שבאים עוד דורות אחורה, שבזה ישנם מדריגות שונות. ובתור הזמנה לנשמת הצדיקים הוד כבוד קדושת אבותינו רבותינו הקדושים אשר יבאו אל החופה ולברך את הזוג, נאמר כעת (מאמר) חסידות, שחלקו מאדמו"ר הזקן, חלקו מאדמו"ר האמצעי, חלקו מהסבא-רבא (הצמח צדק), חלקו מהסבא (המהר"ש), חלקו מאבא (הרש"ב), סב הכלה. האומר שמועה בשם אומרו יהא רואה כאלו בעל השמועה עומד לנגדו". עד כאן לשונו הזהב והטהור אשר אמר כלפיד אש. . ותיכף ומיד אחר הפתיחה המבהילה הזאת פתח רבנו שליט"א ואמר את המאמר דא"ח "לכה דודי לקראת כלה". המאמר נמשך בערך חצי שעה, לא יותר, אבל ארוכה מארץ מדה הוא באיכותו.

כיסוי פני הכלה לפני החופה

אחר המאמר הזה. . החתן עם השושבינין יצאו מחדר הזה אל העזרת-נשים אשר בחדר. . והכלה המהוללה. . יושבת בתוך הגן הזה מקושטת בטלית נאה. . אמה הרבנית (נחמה דינה) שליט"א עם אמה זקנתה הרבנית הגדולה (יוכבד שניאורסון) שליט"א עם כל הנשים

הכבודות, ורבות בנות אשר באו לכבודה של הכלה עומדות עליה ויאשרוה ויהללוה. וכולן מחכות בצמאון וכיליון אשר בעוד רגעים אחדים יבא החתן המהולל לכסותה בצעיף . .

בדרך הילוכם עם החתן, נכנס רבינו הקדוש שליט"א ביחידות עם החתן להחדר הקטן אשר סמוך הוא למקום מושבה של הכלה, להלבישו בכבודו ובעצמו את הקיטל הקדוש הנעשה מחלוקו של רבינו הגדול נבג"מ זי"ע זצלה"ה ולחגור אותו באבנט של משי אשר הכין עבורו, והעיקר לברכו ברכת אבות לבנים שקודם החופה (מסופר כי במעמד זו אמר לו הרבי הריי"צ: "הריני קושר אותך אלי בזה ובבא").

גם נקראו להחדר הזה חותנו של רבינו שליט"א, מורנו הרב ר' אברהם שליט"א, בן בנו של אדמו"ר הצמח צדק נבג"מ זי"ע זצלה"ה, עם כל הרביים האדמוריים שליט"א שיברכו כל אחד ואחד בכחם ובכח של אבותיהם הצדיקים זי"ע זצלה"ה. את כולם קרא רבינו הקדוש שליט"א שיברכו את החתן שי' וכן היה כי מלאו את בקשתו . .

אחר הברכות האלו יצאו החתן עם השושבינין ויכנסו אל חדר הכלה לה"בעדעקינס". .

החופה

חיש מהר אחרי ה"באדעקינס" התחילו הכל רצים מאולם הישיבה אל החצר פנימה למקום החופה והכל בחפזון ובמנוסה גדולה, בכוונתם לנחל מקום אצל החופה בקרוב. אני לא רצתי, עמדתי וחיכיתי על החתן והמחותנים שילכו הם בראש כיאות וכן עשו הרבה מהאורחים הנכבדים וכן היה, כי לכולנו נתנו נרות בידנו ועשינו שתי שורות אשר דרך שם עבר רבינו שליט"א, דודו הרב משה הארינשטיין שי' והחתן שי' באמצע, הם השושבינין הוליכו אותו בשעה טובה ומוצלחת אל החופה, וכל הסובבים ומלוים אותם, נגנו בקול בינוני בדמעות את ניגון רבינו הזקן זי"ע זצלה"ה ("יד' בבות") הידוע . .

אחרי אשר העמידו השושבינין הנ"ל את החתן תחת החופה בשעה-טובה חזרו אחרי הכלה להוליכה לחופה בשעה-טובה, ואתה עמה הלכו משני צדדיה אמה הרבנית שליט"א, אמה זקנתה הרבנית הגדולה שליט"א, ודודתו של רבינו שליט"א מושקא תחי' (הארינשטיין) אחותו הצעירה של רבינו הגדול (הרש"ב) נבג"מ זי"ע זצלה"ה, ואחריהם כל הנשים ובנות רבות עם כל העם רב אשר היה שם באותה שעה . .

אחרי ההקפות שמעתי הברכה הראשונה מפיו של רבינו הקדוש שליט"א, ויהי אך בהשמע קולו כקול מים רבים, חרדה גדולה נפלה על כולנו, כי הוד קולו ברוב מרירות ובקול חרדה ברמה נשמע ויחרדו כל העם אשר בהחצר, וכרגע נפסק הרעש גדול מהעם, ודומיה ארוכה שררה בכל החצר, וקולו הערב ומתוק אשר מקול בכי ותמרורים של ששון ושמחה יחדיו היה נשמע גם למרחוק ודמעות רבות כמים נשפכו מעיני כל העומדים שם אז, וממש נמס לבבו של כל אחד ואחד בעת הברכה ההיא יצאה מפיו הקדוש.

אח"כ קדש החתן את הכלה כדת משה וישראל.

מכל האדמורי"ם שליט"א אשר עמדו שם לא נתכבדו בשום כיבוד, רק אחד מהם, הראדזינער שליט"א, עליו נפל הגורל לקרוא את הכתובה.

ואחר כך פתח עוד הפעם רבינו הקדוש שליט"א את פיו הקדוש ויברך בקול רם וחזק מפנימיות נקודת לבבו הטהורה את השבע ברכות. ולא אגזים אם אומר כי ברגעים האלו אשר שמענו מפיו הק' "אשר יצר את האדם בצלמו ובצלם דמות תבניתו" כולנו חזרנו בתשובה אמיתית כמו בעת צעקו לפני תקיעת שופר "ערוב עבדך לטוב".

אחרי הברכות ושבירת הכלי והנה רעש גדול מתנשא באליפות 'מזל טוב' בקול מצהלות חתנים בתוף ומחול בנבל וכינור נגנו ורקדו לפני החתן והכלה.

*

עשרים וחמש שנים לאחר-מכן, ביקש הבן, הרב החסיד פיניע אלטהויז, מהרבי - בתור 'דמי שדכנות' - כי יתוועד עם החסידים לרגל חצי יובל לנישואיו. בשבת י"ד כסלו תשי"ד אכן התוועד הרבי ובין הדברים התבטא: "זהו היום שקישר אותי עמכם ואתכם עמי".